

Yüce Allâh, insanı, bizzat kendi kudretiyle[2], en güzel bir şekilde yaratmış[3] ve kendi ruhundan üfleyip[4], halife olarak yeryüzüne göndermiş[5], gökte ve yerde ne varsa hepsini onun emrine amade kılmıştır[6]. Kendisine bunca nimet verilen insan elbette başıboş bırakılmayacaktır. Nitekim Kur’an’da, أ ي ح س ب ا ل ا ن س ا ن ا ن ي ت ر ك س د ى “İnsan kendisinin başıboş bırakılacağını mı zanneder?” buyurulmaktadır (Kıyame 75/36). Dolayısıyla insan yapıp ettiklerinden sorumludur. Hatta görülen alemde, sorumluluk bilincine sahip tek yaratık insandır. Kur’an’da, ا ن ا ع ر ض ن ا ا ل ا م ا ن ة ع ل ى ا ل س م ا و ا ت و ا ل أ ر ض و ا ل ج ب ا ل ف أ ب ي ن أ ن ي ح م ل ن ه ا و أ ش ف ق ن م ن ه ا و ح م ل ه ا ا ل ا ن س ا ن ، ا ن ه ك ا ن ظ ل و م ا ج ه و ل ا “Şüphesiz biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar onu yüklenmek istemediler, ondan çekindiler. Onu insan yüklendi. Çünkü o çok zalimdir, çok cahildir” buyurulmaktadır (Ahzâb 33/72). Sorumluluklarımızın en önemli boyutunu Allâh’a karşı olan sorumluluklarımız oluşturmaktadır. Çünkü yaratılış gayemiz, Kur’an-ı Kerim’de de belirtildiği gibi O’na kulluk etmektir. Yüce Allâh, و م ا خ ل ق ت ا ل ج ن و ا ل ا ن س ا ل ا ل ي ع ب د و ن ن “Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım” buyurmuştur (Zariyât 51/56). Allâh’a karşı sorumluluklarımızın yanında, kendimize ve diğer varlıklara karşı da sorumluluklarımız bulunmaktadır. Kur’an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerde, insanın bu sorumluluklarına çeşitli vesilelerle işaret edilmektedir. Ashaptan Selmân, bir gün Hz. Peygamber’in kendisiyle kardeş yaptığı Ebu’d-Derdâ ’yı ziyarette gider. Ancak, Ebu’d-Derdâ evde yoktur ve eşi de perişan bir vaziyettedir. Selmân bu halinin sebebini sorar. O da, “kardeşinin dünyalığa bir ihtiyacı yok ki!” diye cevap verir. Bu esnada Ebu’d-Derdâ gelerek yemek hazırlar ve “ben orucum, sen buyur” diye Selman’ı sofraya davet eder. Selmân, “sen yemedikçe ben de yemeyeceğim” diye cevap verince, Ebu’d-Derdâ da sofraya gelir. Gece olunca Ebu’d-Derdâ namaz kılmak için kalkmak ister. Selmân, “uyu” der. Biraz sonra tekrar kalkmak ister, Selman tekrar “uyu” der. Gecenin sonu yaklaştığında Selman “hadi artık kalk” der ve birlikte namaz kılarlar. Daha sonra Selmân, إ ن ل ر ب ك ع ل ي ك ح ق ا و ل ن ف س ك ع ل ي ك

حقا ولأهلك
عليك حقا فأعط
كل ذي حق حقهه ه ه
Rabbinin senin هzerinde hakkı vardır, kendi nefsinin هzerinde hakkı vardır, ailenin
هzerinde hakkı vardır. Her hak sahibine hakkını verه der. Ebuهd-Derdه
Hz. Peygamberهe giderek başlarından geهcedilهeni anlatır. Sevgili Peygamberimiz de,
هSelmهn doğru sهylemişه buyurur[7]. Peygamber Efendimiz, insanın
sorumluluklarına işaret ettikleri bir hadislerinde;
الإيمان بضع
وسبعون أو بضع
وستون شعبة
فأفضلها قول
لا إله إلا
الله وأدناها
إماطة الأذى
عن الطريق
والحياء شعبة
من الإيمان ه ه
altmış veya yetmiş kهsur şubedir; en faziletlisi هilهhe illallahه
(Allهtan başka tanrı yoktur) demek, en aşağısı da yoldan eziyet veren şeyi
kaldırmaktır. Hayه da imandan bir şubedirه buyurmuştur[8]. Bهn bunlar
gهstermektedir ki, insanın, başta Allه olmak هzere, kendisine, ailesine,
komşularına ve topluma karşı sorumlulukları vardır. Genel olarak topluma karşı vazife ve
sorumluluklarımızı maddeler halinde şهyle ele alabiliriz: Birbirimizi sevmek, saymak ve
diğerlerinin haklarına saygı gهstermek: Topluma karşı sorumluluklarımızın başında,
birbirimizi sevmek ve karşılıklı haklarımıza saygı gهstermek gelmektedir. Sevgili
Peygamberimiz, birbirimizi sevmeyi iman gereği olarak kabul etmiş ve şهyle buyurmuştur:
لا تدخلون
الجنة حتى
تؤمنوا ولا
تؤمنوا حتى
تحابوا أولا
أدلكم على شيء
إذا فعلتموه
تحاببتم
أفشوا السلام
بينكم ه ه
giremezsiniz, birbirinizi sevmedikهe de kamil bir imana sahip olamazsınız. Yaptığınız zaman
birbirinizi seveceğiniz bir şey sهyleyeyim mi?.. Aranızda selamı yayınız[9]. Başka bir
hadisinde de bu sevginin هilهsهnه şهyle aهıklamıştır:
ترى المؤمنين
في تراحمهم
وتوادهم
وتعاطفهم
كمثل الجسد
إذا اشتكى
عضوا تداعى له
سائر جسده

بالسهر
والحمى "Müminler birbirlerini sevmeye, birbirlerine acımadı ve merhametle, bir vücut gibidir. Bir organ rahatsız olduğunda, diğer organlar da onunla birlikte ateşlenir, uykusuz kalırlar.” [10] Sevginin göstergelerinden biri de, sevdiğimiz hakkına saygı duymak, ona zarar verecek söz ve davranışlardan uzak durmaktır. Sevgili Peygamberimiz, لا يدخل الجنّة من لا يأمن جاره بوائقَه" “Komşusu, zararlarından emin olmayan kimse cennete giremez” buyurmuştur.[11] İslâm dini, fert ve toplum haklarına yönelik bütün tecavüz çeşitlerini yasaklamıştır. Bu çerçeveden olarak, kişisel çıklar u&grun toplu menfaatlerini çğnemek, başaramayacak işlere talip olmak, görevi kötüye kullanmak, rüşvet ve faiz almak, karaborsacılık yapmak, kamu veya şahıs menkul ve gayri menkullerini zimmete geçirmek, alışveriş ve ticarete hile yapmak, aldatmak, sövmek, dövmek, kalp kırmak, gıybet etmek, iftira atmak, kişilerin şahsiyetlerine ve namuslarına dil uzatmak, yalan söylemek, haksız yere baskıda bulunmak, toplu zarar veren sonuçlar veren çirkin ve yüz kızartıcı işleri yaparak kötü örnek olmak haram kılınmıştır. Bütün bunlar kul &ve kamu haklarına tecavüz dür. Âhirette bunun hesabını vermek ise çok zordur. لتؤدن الحقوق إلى أهلها يوم القيامة حتى يقاد للشاة الجلحاء من الشاة القرناء “Kıyamet günü bütün hak sahiplerine hakları iade edilecektir. Hatta boynuzlu koyun boynuzsuz olandan hakkını alacaktır” [12]. anlamındaki hadis bunun delilidir. Bir defasında Sevgili Peygamberimiz, kul hakkının önemine dikkat çekmek amacıyla ashabına “Müflis kimdir?” diye sorar. Ashap, malı mülkü olmayan şekilde cevap verince, ان المفلس من أمتي من يأتي يوم القيامة بصلاة و صيام و زكاة ويأتي قد شتم هذا و قذف هذا وأكل مال هذا وسفك دم هذا و ضرب هذا فيعطى هذا من حسناته و هذا من حسناته فان فنيت حسناته قبل أن يقضى ما عليه أخذ من خطاياهم

فطرحت عليه
 في النار “Ümmetimin
gerçek müflisleri şunlardır: kıyamet günü mahşer yerine namaz,
oruç; zekat gibi ibadetlerinin sevabıyla gelir, fakat, dünyada şuna sövmüş,
buna iftira atmış, diğerinin malını yemiş, başkasının kanını akıtmış, dövmüştür.
Onun sevabından o zulmettiği kimselere verilir, borcu ödenmeden sevapları tükenir. Bu
defa zulmettiklerinin günahlarından alınarak onun boynuna yüklenir ve Cehennem'e
atılır” buyurur[13]. Bu sebeple Allâh’a ve âhîret gününe
inanana, kimsenin hakkına tecavüz etmez; eliyle, diliyle ve davranışlarıyla kimseyi rahatsız
etmez, kimseye zarar vermez. Çünkü Müslüman uyumlu, uyum
sağlanan ve kendisinden kötülük beklenilmeyen insandır[14]. Nitekim bir
gün Hz. Peygamber oturan bir grup sahabinin yanında durarak, “Size en iyiniz ve en
kötünüzü bildireyim mi?” diye sorar. Orada oturanlar susar cevap
vermezler. Hz. Peygamber üç defa tekrar edince içlerinden biri, “evet ey
Allâh’ın elçisi, bize en iyimizi ve en kötümüzü haber
ver” der. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz,
خيركم من يرجى
خيره ويؤمن
شره وشركم من
لا يرجى خيره
ولا يؤمن شره “Sizin
en iyiniz kendisinden iyilik beklenen ve kötülüğünden emin olunandır. Sizin
en kötünüz de, kendisinden iyilik beklenmeyen,
kötülüğünden de emin olunmayanınızdır” buyururlar. [15]
Müslüman kendisine kötü davranıldığında dahi, din kardeşine
güzellikle yaklaşır. Atalarımız, iyiliğe karşı iyilik her kişinin, kötülüğe karşı
iyilik er kişinin harcıdır demiştir. Zira güzel ahlak; mahrum edene vermek, ilgiyi kesene alaka
göstermek, zulmedenı affetmektir. Kur’an-ı Kerim’de,
ولا تستوى
الحسنة ولا
السيئة، ادفع
بالتى هي أحسن
فاذا الذى
بينك وبينه
عداوة كأنه
ولى حميد “İyilikle
kötülük bir olmaz. Kötülüğü en güzel bir şekilde sav.
Bir de bakarsın ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki sıcak bir dost
oluvermiştir” buyurulmaktadır (Fussilet 41/34). İyilikte yardımlaşmak: Toplumsal
görevlerimizden biri de iyilikte yardımlaşmak, muhtaçlara yardım elini uzatmaktır.
Yüce Allâh Kur’an’da; ...
وتعاونوا على
البر و
التقوى، ولا
تعاونوا على
الاثم
والعدوان “İyilik ve takvâ
üzere yardımlaşın; günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayın”

buyumaktadırlar (Maide 5/2). Sevgili Peygamberimiz de, Müslümanların yardımlaşmaları, birbirlerini desteklemeleri konusunda onları, tuğlaları birbirine kenetlenmiş, ayakta durması için bir kısmı diğerini destekleyen binaya benzetmiştir[16]. Bir hadisinde de, bunun Müslüman’ın bir sorumluluğu olduğuna işaret etmektedir:

من نفس عن مؤمن كربة من كرب الدنيا نفس الله عنه كربة من كرب يوم القيامة ومن يسر علي معسر يسر الله عليه في الدنيا و الآخرة ومن ستر مسلما ستره الله في الدنيا و الآخرة والله في عون العبد ما كان العبد في عون أخيه ... “Bir müminin dünya sıkıntılarından bir sıkıntısını giderenin, Allâh kıyamet günündeki sıkıntılarından bir sıkıntısını giderir; darlıkta olana kolaylık gösterene, dünyada ve âhirette kolaylık sağlar; bir Müslüman’ın ayıbını örtenin, dünyada ve âhirette kusurlarını örter; kul kardeşinin yardımında olduğu sürece, Allâh da ona yardım eder…”,[17]

وابتغ فيما آتاك الله الدار الآخرة ولا تنس نصيبك من الدنيا وأحسن كما أحسن الله إليك ولا تبغ الفساد في الأرض إن الله لا يحب المفسدين “Allâh’ın sana verdiği şeylerde âhiret yurdunu ara. Dünyadan da nasibini unutma. Allâh’ın sana iyilik yaptığı gibi sen de iyilik yap ve yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allâh bozguncuları sevmez” (Kasas 28/77-78) anlamındaki âyet insanlara iyilik yapılmasını öngörmektedir. Dolayısıyla Allâh’ın rahmetini, yardımını ve rızasını isteyen kişinin, mutlaka ihtiyaç sahiplerine yardım elini uzatması gerekir. Zaten bu aynı zamanda dini bir ödev, toplumsal bir sorumluluktur. Nitekim Kur’an-ı Kerim’de zengininin malında fakirin hakkının bulunduğu bildirilmektedir: وفى اموالهم حق للسائل

والمحروم "(Zenginlerin) mallarında (yardım) isteyen ve (iffetinden dolayı) mahrum olanlar için bir hak vardır" (Zâriyât 51/19). Başka bir ayette de مyle buyurulmaktadır:

وأنفقوا من ما رزقناكم من قبل أن يأتي أحدكم الموت فيقول رب لولا أخرتني إلى أجل قريب فأصدق وأكن من الصالحين “Herhangi birinize مilمm gelip de, مEy Rabbim! Beni yakın bir zamana kadar geciktirsen de sadaka verip iyilerden olsam!’ demeden مnce, size rızık olarak verdiğimiz şeylerden Allâh yolunda harcayın” (Mمnâfikûn 63/10). Bunlar gمstermektedir ki, ihtiyacını giderecek miktarın fakire مdenmesi, zenginlerin مzerine farzdır. Eğer fakirler aç veya susuz kalacak olurlarsa, Allah, zenginleri bundan sorumlu tutacaktır. Hz. Peygamber مç defa yemin ederek, “gerçekten iman etmiş olmaz” der. Ashap, “kim ey Allah'ın Elçisi!” diye sorunca, من بات شبعانا وجاره الى جانبه جائع وهو يعلم "Komşusunun yanı başında مaç olduğunu bildiği halde kendisi tok olarak geceleyen kişi” diye cevap verir[18]. Fakir ve muhtaçlara yardım elini uzatmak bir مdev olduğu için, ne yardımı alan için bir utanma ne de yardımda bulunan için bir مvمnme ve başa kakma vardır. Yمce Allâh, الذين ينفقون أموالهم في سبيل الله ثم لا يتبعون ما أنفقوامنا ولا أذا لهم أجرهم عند ربهم ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون “Mallarını Allâh yolunda harcayan, sonra da harcadıklarının peşinden başa kakmayan ve gمnمl incitmeyenlerin, Rab’leri katında mمkafatları vardır. Onlar için korku yoktur. Onlar مzمlmeyeceklerdir de” buyurmaktadır (Bakara 2/262). Daha sonra da başa kakmanın yapılan hayrın boşa gitmesine sebep olacağını haber vermekte, gمzel bir sمz ve bağışlamanın, peşinden gمnمl kıran bir sadakadan daha hayırlı olduğunu bildirmektedir[19]. Diğer taraftan bu yardımın, kişinin kendinin beğenmediği veya eskiyip atılacak hale gelen eşyaları olmaması; kendisinin beğendiği, hoşlandığı şeylerden olması gerekir. Nitekim Kur’an’da; يا أيها الذين آمنوا أنفقوا من طيبات ما

كسبتم ومما
أخرجنا لكم من
الارض ولا
تيمموا
الخبيث منه
تنفقون ولستم
بآخذيه الا أن
تغمضوا فيه
واعلموا أن
الله غني حميد
“Ey İman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve yerden sizin için
çıkardıklarımızdan Allâh yolunda harcayın. Kendinizin göz yummadan alıcısı
olmayacağınız bayağı şeyleri vermeye kalkışmayın ve bilin ki, Allâh zengindir,
övülmeye layık olandır” (Bakara, 2/267). لن
تنالوا
البرحتي
تنفقوا مما
تحبون... “Sevdiğiniz şeylerden Allâh yolunda
harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz” buyurulmaktadır (Al-i İmran 3/92).
Müslümanların birbirlerine karşı sorumlu oldukları yardımlaşmanın bir şekli de
ödünç vermektir. Dinimizde borç vermek, Allâh rızasına erdirecek
bir amel olarak kabul edilmiştir. Zira bu, insanların karşılıksız olarak ihtiyacını karşılar, maddî
bunalımları giderir. Bunun için Hz. Peygamber borç vermenin sadakadan daha
güzel, daha faziletli olduğunu bildirmiştir[20]. Allâh rızası için borç vermek
Kur’an-ı Kerim’de, Allâh’a borç vermek gibi kabul edilmiş ve
karşılığının kat kat ödeneceği haber verilmiştir.[21] Borcunu ödeyemeyene alacağı
bağışlamak çok faziletli bir davranış olduğu gibi, sadece süre tanıyıp kolaylık
göstermek bile çok sevaplı bir ameldir. Nitekim Yüce Allâh,
وإن كان ذو
عسرة فنظرة
إلي ميسرة وأن
تصدقوا خير
لكم إن كنتم
تعلمون “Eğer borçlu darlık
içindeyse ona eli genişleyinceye kadar mühlet verin. Eğer bilerseniz, sadaka olarak
bağışlamanız, sizin için daha hayırlıdır” buyurmaktadır (Bakara 2/280). Borçlu
olan kişi de, borcunu ödemek için gayret etmeli, imkanı olduğunda da geciktirmeden
ödemelidir. Hz. Peygamber, فإن
خيركم أحسنكم
قضاء “… Sizin en hayırlınız, borcunu en güzel
şekilde ödeyeninizdir.” buyurmuştur[22]. Gücü yettiği halde borcunu
ödememek ise hadislerde zulüm olarak kabul edilmiştir[23]. Yardımlaşma sadece
maddî alanda ve ihtiyacın karşılanması yönünde olmaz. Kişinin
kötülük yapmasına engel olmak da ona yardım etmektir. Peygamber Efendimiz;
 انصر أخاك
ظالما أو
مظلوما “Zalim de mazlum da olsa
kardeşine yardım et.” buyurur. Bunun üzerine, “yâ Rasulallah, mazlumsa

yardım etmeyi anlıyorum fakat, zalimem edirim?" diye sorulur. Sevgili Peygamberimiz, تأخذ فوق يديه “Onu zulümnden alıkoyarsan, bu da ona yardımdır” buyurur.[\[24\]](#) Hz. Peygamber insanların toplumsal sorumluluklarına işaret etmek üzere bir gemiyi paylaşan ve bir kısmı üstte, bir kısmı altta bulunan insanları örnek vermiştir. Altta bulunanlar, su ihtiyaçlarını karşılamak için gemiyi delmek istediklerinde üsttekiler buna mani olmazlarsa gemi batar ve hepsi birden boğulurlar; eğer mani olurlarsa hepsi de kurtulur demiştir[\[25\]](#). Bir defasında Allâh’ın Rasûlü إذا ظهرت المعاصي في أمتي عمهم الله عز وجل بعذاب من عنده “Ümmetimin arasında isyan ve günahlar çoğaldığında, Allâh Teâlâ kendi katından onların hepsini kapsayacak bir azap gönderir” buyurur. Ümmü Seleme, “Yâ Rasulallah, “o zaman insanların içinde hiçiyileri olmayacak mı?” diye sorunca Hz. Peygamber “evet, olacak” diye cevap verir. Ümmü Seleme, onlara ne olacağını sorunca da; يصيبهم ما أصاب الناس ثم يصيرون إلى مغ.فرة من الله ورضوان “diğerlerine isabet eden azap onlara da isabet edecek, fakat sonra Allâh’ın bağış ve rızasına ulaşacaklardır.” buyurur [\[26\]](#). İktisatlı olmak Allâh&rsquo'ın kullarına bahşetmiş olduğu bir nimet ve imkan, ihtiyaca göre en uygun bir şekilde kullanılmalı, dinî ve ahlakî ölç ülere göre gereken yerlere, gerektiği kadar harcanmalıdır. Bunların toplumun zararına kullanılması; harcamada lüks ve israfa kaçılması yasaklanmıştır. İsraf, şahsi ve ailevi harcamalarda ileri gitmek, nefsin kötü arzularını tatmin için harcama yapmak, insanî ve dinî bir amaç taşımaksızın eldeki imkanları, ihtiyacın dışında saçıp savurmaktır. Bunun için israf ve lüks, toplum ekonomisini zaafa uğrattır, kalkınmayı engeller ve kötü örnek teşkil ettiği için toplumda huzursuzluklara neden olur. Diğer taraftan lüks ve israf, bencillik ve hasedi doğurur. Bu da, toplum barışını bozar, çekişmeye, dağılmaya yol açar. Kur’ân’da muhtaçlara yardım etmek tavsiye edilirken, israf Şeytan’ın işi olarak nitelenmiş ve وآت ذا القربى حقه والمسكين و ابن السبيل ولا تبذر تبذيرا. ان المبذرين كانوا اخوان الشياطين، وكان الشيطان لربه كفورا “Akrabaya, yoksula ve yolda kalmış yolcuya haklarını ver, fakat saçıp savunma. Ç ünkü saçıp savuranlar şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankörük etmiştir” buyurulmuştur (İsrâ 17/26-27).

[illegible]

buyurmuştur[30]. İnsanın, kazanması ve başarması için çalışması gerektiğine Kur’an’da işaret edilmektedir

للانسان الا
ما سعى وأن ليس
 "İnsan için ancak çalışıp kazandığı vardır" (Necm 53/39). Kendimiz ve
ailemizin geçimi için çalışmak, bir vazife ve Allâh’ın rızasını
celbeden bir ibadet olduğu gibi, kabiliyetlerimizi toplumun gelişmesine ve refahına yararlı kılmak
da toplumsal bir görevdir. Zira ülkelere gelişmesi ve mamur bir hale gelmesi, o
ülke halkının çalışıp kazanmasına bağlıdır. Bir toplumda refah ve bolluğun
yaygınlaşması, kişileri cömert, tok gözlü ve güvenilir yapar, fakirler de bu
refahtan pay alırlar. Yokluktan kaynaklanan kıskançılık ve düşmanlıkları da
böylece ortadan kalkar. Bunun için Müslüman’ın vaktini boş
geçirmemesi, çalışıp kazanması istenmiştir. Kur'an-ı Kerim'de,
Müslümanların işlerini bırakıp Cuma namazına gitmeleri emredildikten sonra,
فاذا قضيت
الصلاة
فانتشروا في
الارض
وابتغوا من
فضل الله
واذكروا الله
كثيرا لعلكم
تفلحون “Namaz kılınınca artık
yeryüzüne dağılın ve Allâh’ın lütfundan nasibinizi arayın.
Allâh’ı çok zikredin ki kurtuluşa eresiniz” buyurulmaktadır (Cumua
62/10). Hz. Peygamber de, toplumun kalkınması için dayanışmayı, şirketleşmeyi tavsiye
etmiş ve Allah’ın ortaklara yardım edeceğini belirterek, Yüce Allâh&rsquo'ın,
 إنّ الله
تعالى يقول:
أنا ثالث
الشريكين، ما
لم يخن أحدهما
صاحبه، فإِذا
خانه خرجت من
بينهما" “Birbirlerini aldatmadıkça ben iki
ortağın üçüncüyüm. Fakat biri diğerine hıyanet edince ben
aralarından çekilirim” buyurduğunu haber vermiştir.[31] Toplumun gelişmesi ve
refahı için çalışmak bir görev olmakla birlikte, devlet sektörü,
özel sektör veya diğer kuruluşlarda, başarılı olamayacağımız görevlere talip
olmamak ve üzerimize aldığımız vazifeyi zamanında ve olması gereken şekilde yapmak da
dinî ve sosyal sorumluluklarımız arasındadır. Nitekim Kur’an-ı Kerim’de,
 ان الله
يأمركم أن
تؤدوا الامات
الى أهلها
 “Allâh, emanetleri (yani idarî ve sosyal görevleri) mutlaka
ehline vermenizi emreder…" (Nisa 4/58).

واحسنوا ان

الله يخب
المخسنين “İşlerinizi en
güzel bir şekilde yapın. Çünkü Allâh, işlerini güzel bir şekilde
yapanları sever” buyurulmaktadır (Bakara 2/195). Kamu mallarını korumak, haksız yollarla
bunları elde etmemek: Toplumsal görevlerimizden bir diğeri de, kamu mallarını korumak,
haksız yollarla bunları elde etmeye çalışmamaktır. Kamu hakları ve kişinin topluma karşı
vazifeleri, öneminden dolayı, ibadetler gibi, Allâh hakkı olarak kabul edilmiştir. Bu
haklar, af, sulh gibi bir yolla ıskat edilemez, kaldırılmaz veya değiştirilemez. Toplumda
bütün fertlerin, bu hakları koruma, kollama hak ve sorumluluğu vardır. Yüce
Allâh, fert olsun, toplum olsun başkasının malını yemeyi yasaklamıştır.
Kur’an’da, ولا
تأكلوا
اموالكم
بينكم
بالباطل
وتد.لوا بها
الي الحكام
لتأكلوا
فريقا من
أموال الناس
بالاثم وأنتم
تعلمون “Aranızda birbirinizin mallarını haksız
yere yemeyin. İnsanların mallarından bir kısmını, bile bile, günaha girerek yemek için
onları hakimlere (ve sorumlulara) yetki sahiplerine rüşvet olarak vermeyin”
buyurulmaktadır (Bakara 2/188). Peygamberimiz (a.s.) ise على
اليد ما أخذ ت
حتى تؤدي “Aldığı şeyi geri verinceye
kadar kişinin üzerinde bir borçtur.” buyurmaktadır[32]. Yani, onu koruyup
sahibine iade etmesi gerekir. Aksi halde dünyevî ve uhrevî sorumluluk vardır.
Kamu malları, belirli kişilere değil bütün cemiyete ait olduğundan, bunlara
tecavüz edildiğinde, manevi sorumluluğundan kurtulmak oldukça
güçtür. Nitekim Hz. Peygamber, Hayber savaşında alınan &ve henüz
taksim edilmemiş olan kamuya ait ganimetlerden değersiz bir takım eşyayı alan, daha sonra da
düşman tarafından öldürülen sahabînin, &büyük bir
günah işlediğini, dolayısıyla şehit olmadığını belirtmiş ve kendisi cenaze namazını
kıldırıktan kaçınmıştır[33]. Kamu mallarına tecavüz sadece devlet mallarını talan
etmek, zimmete geçirmekle değil, hazineye, belediyeye, vakıflara ve çeşitli kamu
kuruluşlarına ait menkul ve gayri menkulleri şahsi menfaatler doğrultusunda kullanmak; bunları,
özellikle vapur, tren, otobüs gibi çok aşınan araçlari öz malımız gibi
ihtimamla kullanmamak; trafik kurallarını ihlal ederek akaryakıt ve işgücü israfına
sebepe olmak; Devlet sektöründe başarılı olamayacağımız görevlere talip olmak,
üzerimize aldığımız vazifeyi zamanında ve olması gereken şekilde yapmamak da kamu
mallarına tecavüz dür. Sonuç Sonuç olarak, sorumluluk bilinciyle yaratılan
insanın, başta Allâh olmak üzere, kendisine, ailesine, komşularına ve topluma karşı
sorumlulukları vardır. Topluma karşı sorumlulukların başında, Müslümanların birbirini
sevmesi ve birbirlerinin haklarına saygı göstermesi gelmektedir. İslâmî terbiye ile
yetiştirilmiş insan, seven ve sevilen, merhamet eden, herkesle hoş geçinen ve kendisiyle hoş
geçinilen; kendisiyle, ailesiyle, içinde yaşadığı toplumla, milletiyle ve

bütün insanlıkla barışık olandır. Böyle bir Müslüman, maddi ve manevi alanda iyilikte yardımlaşır, muhta¸lara yardım elini uzatır. Kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu aile fertlerinin ihtiya¸larını karşılamak, yakınlarına ve topluma yük olmamak i¸in ¸alışır; harcarken ne israf eder, ne de cimrilik yapar. Dinî sorumluluğîa sahip olan kişi, Allîh hakkı olarak kabul edilen kamu mallarını korur, haksız yollarla bunları elde etmeye ¸alışmaz.

[1] Bu bölüm, Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi Dr. İbrahim PAÇACI tarafından kaleme alınmıştır. [2] Sad 38/75. [3] Tîn 95/4. [4] Hicr, 15/29; Sîd, 38/72. [5] Bakara, 2/30; Fatır, 35/39. [6] Lokman, 31/20; Casiye, 45/13. [7] Buhîrî, Savm, 51, II,243. [8] Müslim, İman, 12. I, 63. [9] Müslim, İman, 22. I,74. [10] Buhîrî, Edeb, 27, VII, 77,78. [11] Müslim, İman, 18. I,68. [12] Müslim, Birr, 15,60, III, 1997. [13] Müslim, Birr ve Sıla, 15, 59, III, 1997. [14] Ahmed, Bakî Müsnedi’l-Müksirîn, No: 8831, II, 400, V,235. [15] Tirmizi, Fiten, 76. IV, 528. [16] Müslim, Bir ve Sıla, 17. III, 1999. [17] Müslim, Zikr ve Dua, 11. III, 2074. [18] Haysemî, Mecma’u’z-Zevîid, Bir ve Sıla, XIV, 4, No:13554. [19] Bakara 2/263-264. [20] İbn Mîce, Sadakît, 19. II, 812. [21] Bakara 2/245. [22] Buhîri, İstikrîz, 4, 6, 7,13, III, 83-85; Müslim, Musîkît, 22. II, 1224. [23] Buhîri, İstikrîz 12, III, 85; Müslim, Müsîkît, 7. II, 1197. [24] Buhari, Mezalim 4, III, 98, İkraah 7, VIII, 59; Tirmizi, Fiten, 68. IV, 523. [25] Buhîrî, Şirket, 6, III, 111. [26] Ahmed, VI, 304. [27] Haysemî, Mecma’u’z-Zevîid, Zühd, 36/1. [28] İbn Mîce, Libas, 23. II, 1192. [29] Buharî, Zekat, 50, II, 129. [30] Buhîrî, Buyû, 15, III, 9. [31] Ebu Davud, Buyû', 27. III, 677. [32] Ebû Dîvûd, Buyû, 90. III, 822. [33] Bk. Müslim, İman, 48. I, 107-108.

[islam ve Hayat.Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)